

СПЕЦИФІКА ТУРИЗМУ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Слово «туризм» зазвичай асоціюють зі здоровими та міцними людьми з наплічниками. Починаючи зі школи, де організують екскурсії цікавими місцями, закінчуючи турами Європою та екзотичними країнами, туризм вважають справою фізично сильних людей. Однак існує таке поняття, як туризм осіб із особливими потребами. Люди з особливими потребами починають вимагати від суспільства відкритості, вільного доступу до всіх загальних ресурсів: відпочинкових зон, туристичних маршрутів, цікавих об'єктів природи, парків, пляжів тощо. Вони дедалі частіше самі організують пізнавальні поїздки, екскурсії, табори, змагання.

Для здорової людини туризм - це пізнання і оздоровлення одночасно, а для людини з особливими потребами - це рідкісна можливість побачити на власні очі архітектурні, художні надбаня людства, поринути у чарівний світ природи, збагатитися культурою та традиціями попередніх поколінь.

Згідно з даними «Фонду Соціального Захисту Інвалідів» станом на 01.04.2015 в Україні налічується 2 647 243 особи з інвалідністю, це близько 6 % від загальної кількості населення. Найбільша кількість неповносправних проживає у Донецькій 269 477 ос., Львівській 187 148 ос., Дніпропетровській 178 443 ос., Харківській 149 542 ос. областях та у м. Київ 144 025 ос., а найменша кількість неповносправних проживає у Кіровоградській 56 698 ос., Херсонській 49 678 ос. та Чернівецькій областях 48 686 ос. [39].

Сьогодні Україна знаходиться у складному політичному та економічному становищі, проблеми та потреби неповносправних осіб доповнюються проблемами й потребами воїнів АТО.

Створення умов для забезпечення доступності туристичних послуг особам з обмеженими можливостями виходить сьогодні на одне з перших місць у системі стратегічних цілей розвитку туризму. У зв'язку з цим теоретичні та методичні проблеми туризму для людей з інвалідністю усе активніше розглядаються дослідниками. Вивченням питань організації туризму для неповносправних займалися О. Волошинський, М. Сварник, Л. Жирак, специфіці обслуговування цієї категорії населення присвячені праці В. Монастирського, М.Сварник, Я.Грибальський, Ю.Войтюк та ін. Окремі аспекти туризму для людей з інвалідністю були предметом дослідження вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема О. Анікеєвої, А. Ахметшина, А. Бавельського, А. Бастрикіної, Волошинського, В. Горбацьо, Я. Грибальського, С. Дарсі, Л. Жирак, Г. Зоріна, Е. Лиханос, Т. Скальської, М. Сварника, Д. Смирнової, К. Яковлевої, О. Топалової та ін.

На туристичних ринках багатьох країн світу відбуваються значні зміни: до загального туристичного простору залучені люди з інвалідністю, а розробка спеціальних туристичних програм з урахуванням доступності для цієї категорії туристів створює рівні можливості для реалізації прав кожної людини на

відпочинок. Туризм для такої категорії людей у нашій країні є порівняно новим напрямом діяльності, його соціальна значимість зумовлена, зокрема, тим, що кількість осіб із різними видами інвалідності зростає.

У туристичних підприємств, які орієнтовані на обслуговування здорового населення, в обслуговуванні інвалідів виникає чимало проблем. Перш за все – це проблема матеріального характеру. Адже людям з обмеженими можливостями необхідно забезпечити фізичний доступ до екскурсійних та туристичних об'єктів: пандуси із поруччям для заїзду до приміщення та всередині будинку; двері (їх найкраща ширина – 90 мм) – автоматичні або такі, що легко відчиняються; ліфти або сходи, які мають поруччя з обох боків; коридори без перешкод (килимків, зайвих меблів); витриманий контраст у кольорі між підлогою та стінами, біля східців та дверей для попередження; гарне освітлення приміщення, зручні та доступні меблі, «промовляючі» надписи (шрифтом Брайля); спеціально обладнані місця загального користування тощо [2].

Обмежені можливості транспортування є основним чинником, що обмежує доступ неповносправних осіб до участі у туристичних програмах. Більшість із загальнодоступних систем пересування є непридатними для користування ними неповносправними. Деякі неповносправні не мають достатньо розвинутих можливостей чи матеріальних ресурсів, щоб користуватися громадським транспортом. Спеціалізовані системи часто доступні тільки тоді, якщо їх замовляти заздалегідь, або їх використовують лише, як засоби утримання життєдіяльності (наприклад, медична, соціальна допомога). Багато туристичних агентств, які мають транспортні засоби, обмежують їх, забезпечуючи ними лише окремі програми.

Усі приміщення, як і сама територія відпочинкового комплексу, мають бути абсолютно безперешкодними для будь-якої людини. Безперешкодний доступ стосується також інших поверхів будівлі та різних типів відпочинку, як, наприклад: басейн, сауна, тренажерний зал, більярд та інше. Вони мають бути не лише доступними, а й відповідно облаштованими для відпочинку осіб з обмеженими можливостями. Уся необхідна інформація про послуги має бути доступна при потребі.

В Україні вкрай необхідна підготовка фахівців туристичного супроводу (екскурсоводів, гідів-перекладачів, провідників та інших) до проведення екскурсій із групами туристів, які серед інших екскурсантів включатимуть осіб, що мають суттєві обмеження здоров'я (порушення рухових, сенсорних (сліпота, глухота), розумових чи психічних функцій), а також їхніх родичів.

Фахівці туристичного супроводу, як люди, які професійно зобов'язані до спілкування з різними категоріями осіб, повинні бути готові також до обслуговування осіб з обмеженими можливостями.

Література

1. Фонд соціального захисту інвалідів [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела : <http://www.ispf.gov.ua>.

2. Обслуговування людей з обмеженими можливостями : метод. поради / Упр. культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін; Хмельниц. ОУНБ ім. М. Островського. – Хмельницький, 2013. – 50 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>